సాయంకాలమైంది

– గొల్లపూడి మారుతీరావు

"సాయంకాలమైంది" నవల మొదటి నుంచీ మంచి పుణ్యం చేసుకుంది. ఆంధ్రప్రభ

లో సీరియల్‌గా వస్తున్నప్పటి నుంచీ వందల్లో అభిమానుల్ని, చాలామంది భక్తుల్నీ పోగుచేసుకుంది. ఈ పదేళ్ళలో ఓ వందమందైనా ఈ నవల గురించి ప్రస్తావించినప్పుడు విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి "వేయిపడగల" ప్రసక్తి, పోలిక తెస్తూ వచ్చారు. అందరికీ చెప్పే అవకాశంలేదు కనుక - యిక్కడ చేతులు కట్టుకు చెప్పే నిజం ఒకటుంది. నేను "వేయిపడగలు" అప్పటికీ, యిప్పటికీ చదవలేదు. అయితే అంతటి మహారచయిత రచనను నా నవల గుర్తు చేయగలిగినందుకే నాకు ఎంతో ఆనందం. కాస్తపాటి గర్వం.

శ్రీ వైష్ణవ సత్సంప్రదాయ వైభవాన్ని సవివరంగా నాకు తెలియచెప్పిన పూజ్యులు శ్రీశ్రీ భాష్యం అప్పలాచార్యుల వారికీ, శ్రీ సాతులూరి గోపాలకృష్ణమాచార్యుల వారికీ నా ధన్యవాదాలు. ఆంధ్రప్రభలో ఈ నవల రాయడానికి కారకులు మిత్రులు, అప్పటి వారపత్రిక సంపాదకులు వల్లూరి రాఘవరావుగారు. మొదటి అధ్యాయం స్వయంగా చదివి ఆయన చేతిలో పెట్టినప్పుడు పులకించి పాదాభివందనం చేసి అందుకున్నారు. వారి సంస్కారమది.

సరే! మాజీ ప్రధాని పి.వి.నరసింహారావుగారి దగ్గర్నుంచి ఎందరో సాహితీపరులు, పాఠకులు ఈ నవలకు అభిమానులయ్యారు. చాలా మంది భక్తులయ్యారు. చదివి భోరున కన్నీరు కార్చి నాతో గంటలకొద్దీ మాట్లాడిన మహిళలున్నారు. 200ఆలో ఈ నవల ప్రచురితమయింది. సరిగ్గా ఏడు సంవత్సరాల తర్వాత గుంటూరు నుంచి రవికృష్ణ అనే ఓ తెలుగు పండితులు నవల చదివి, ఆనందించి - సవివరంగా ఇందులో కనిపించిన లొసుగుల్ని ఎత్తిచూపుతూ ఎనిమిది పేజీల ఉత్తరం రాశారు. "నా అజ్ఞానం కొద్దీ నెరుసులు అనుకుంటున్నానేమో నేను పానకంలో పుడకలు అనుకుంటున్న వాటిని బాల్య చాపల్యం కొద్దీ మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను" అని సవినయంగా రాశారు. ఈ ఒక్క ఉత్తరాన్నే యిలా ముందుమాటలో ఉటంకించదలిచాను.

వాటిలో అన్నీ లేదా చాలా అంశాలు సహేతుకంగా, సబబుగా వున్నాయి. రెండో ప్రచురణ సందర్భంలో ఆయనకి ఫోన్ చేసి, ఆ సవరణలను మరొక్కసారి తెలియజేయమన్నాను. తెలియజేశారు. వారికి కృతజ్ఞతలు. '

కొన్ని రచనలకు పుట్టిన వేళా విశేషముంటుందేమో. బెర్నార్డ్ షా తన రచనలన్నింటిలో "సెంట్ జోన్"ని ఎక్కడో ఎంపిక చేసి చూపిన గుర్తు. కాలచక్రం ఒరిపిడిలో ముందు తరాలకు నా రచనల్లో ఈ "సాయంకాలమైంది" నవల, "కళ్ళు" నాటిక, "రాగరాగిణి" నాటకం, "జుజుమురా" కథ, "కళ్యాణి" రేడియో నాటిక - యిలా నిలవగలిగితే అది నాకు దక్కిన అదృష్టమేననుకుంటాను.

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

విప్లవం అంటే - గతంలో ఆయుధాలతో అడవుల్లో తిరిగేవారు చేసే పని - అని ఒక అభిప్రాయం ఉండేది నాకు. మీరు మీ మీ ఆయుధాలతో సమాజాన్ని కొత్తగానయినా చక్కటి బాటలో నడిపిస్తున్నారు. అందుకు గురువుగారైన మీకు - మీ అనుమతి లేకుండానే - మీ శిష్యుడిగా ప్రకటించుకుంటున్నాను.

జె. శ్రీనివాసరెడ్డి అనే మొద్దు శీను, ఖైదీ నంబరు 405, మహానది బ్లాక్, చర్లపల్లి

(గత సంచిక తరువాయి)

31

మృత్యువు కొందరికి విముక్తి, కొందరికి విజయం, కొందరికి ముగింపు, కొందరికి అవకాశం. వరదమ్మకి మృత్యువు ఒక స్టేట్‌మెంట్. కొడుకుమీద ఆమె ప్రేమ పరాకాష్ఠ. అది సంకేతం మాత్రం. ఆ తర్వాత ఎన్నో సంవత్సరాలు గడిచినా ఆ మృత్యువు ఒక జ్ఞాపకాలే. అంతకన్నా మరే అవకాశంలేదు. అది ఒక నిర్దుష్టమైన స్టేట్‌మెంట్.

ఆ తల్లి కొడుకుని ఎంతగా ప్రేమిస్తోంది? చెప్పగలిగినంత భాష, భావనా పటిమ ఆమె దగ్గరలేదు. నిజానికి అవసరంలేదు. మృత్యువుని ఓ పండగలా ఆహ్వానించేంత ప్రేమిస్తుంది ఆ తల్లి.

కానీ ఆ కొడుకు ఎక్కడ? పిట్స్‌బర్గ్‌లో కాన్ఫరెన్స్ నుంచి హోటల్ గదికి వచ్చి నిద్రపట్టక నానాయాతనా పడుతున్న తిరుమలకి ఫోన్‌లో పాడ్ చెప్పింది. తిరుమలకి వెయ్యివోల్టుల షాక్ తగిలినట్టు తుళ్ళిపడి కూర్చున్నాడు. ఇప్పటికి రాత్రి పదకొండు. కిటికీలోంచి బయటికి చూశాడు. సెప్టెంబరు చలి గజగజలాడిస్తోంది వెంటనే ఎయిర్‌పోర్టుకి ఫోన్ చేశాడు. ఉదయమే అమెరికన్ ఎయిర్‌లైన్స్ విమానం ఆరుగంటలకి ఉంది న్యూయార్క్ చేరడానికి. అప్పటికప్పుడు ఫోన్‌లోనే అన్ని ఏర్పాట్లు చేసేసుకున్నాడు ప్రయాణానికి.

పాడ్ వస్తుందా? ప్రస్తుతం రాలేదు. రెండొ సెమిస్టరు పరీక్షలున్నాయి నాన్సీకి.

తనకి తెలీని దశలో పుట్టిన మొదటి క్షణాలలో కాదు ఇప్పుడు శాశ్వతంగా అంబెలికల్ కార్డ్ తెగిపోయినట్టనిపించింది. పన్నెండు, ఒకటి, రెండు, మూడు గంటలు లెక్కపెడుతున్నాడు. మంచుకురిసే పల్చటి తెలివెన్నెలలో పసితనమంతా టెలీఫిలింలాగా తిరిగింది.

ఎక్కడ శ్రీకూర్మం, ఎక్కడ పద్మనాభం, ఎక్కడ పిట్స్‌బర్గ్. జ్ఞాపకాల దారాలు ఎంత పొడుగు ఆత్మీయతల పీటముళ్ళు ఎంత బలమైనవి. ఆ తల్లి సమక్షంలో ఆ క్షణంలో వాలిపోవడానికి మనస్సు పడే యాతన. హోటల్ కిటికీలో కూర్చుని "అమ్మా!" అంటూ భోరుమన్నాడు. ఓదార్చడానికి ఎవరూ లేరు. బంగారపు జీవితాన్ని దాదాపు 30 సంవత్సరాలపాటు పంచి ఇచ్చిన అమెరికా ఆ ఒక్క విలువయిన క్షణాన్నీ ఇవ్వలేకపోతోంది. ఎయిర్‌పోర్ట్‌కి వెళ్ళడానికి క్షణాలు లెక్కపెట్టాడు. మూడు గంటలకే సూట్ వేసుకున్నాడు. తను బయలుదేరి వస్తున్నట్టు పోలా పైడితల్లి నాయుడు ఫోన్‌కి సమాచారం అందింది. ఒక్కసారి తండ్రితో మాట్లాడగలిగితే?

సుభద్రాచార్యుల వారెక్కడ?

భార్యపక్కనే కూర్చుని వరదమ్మ చెవిలో తిరుమంగై ఆళ్వారుల దివ్యసూక్తి శ్రీ మాలికా స్తుతి చదువుతున్నారు. శెలవు తీసుకున్న జీవుని తరింపజేయడానికి చైతన్యమూర్తి అయిన జీవుడు పడే వేదన అది.

ఫోన్ దగ్గరికి పిలవడానికి సాహసించలేకపోయాడు తిరుమల. గంట ముందే హోటల్ మెట్లు దిగిపోయాడు తిరుమల. అప్పటికి అతనికి అర్థమైన విషయం రాత్రి కురిసిన మంచుకు కార్లన్నీ కదపడానికి వీలులేకుండా బిగుసుకుపోయాయి. పెట్రోలు కదలలేదు. ఇంజను పలకలేదు. కంగారు పడిపోయాడు. ఆ సమయంలో బయట పిట్ట మనిషికూడా లేరు. ఎవరి సహాయమూ అడిగే అవకాశం లేదు. సమయం గడిచిపోతోంది. కారు కింద న్యూస్ పేపరు చింపి మంట పెట్టాడు. ఇంజను వేడెక్కితే కదిలితే తేలిగ్గా 45 నిముషాల ప్రయాణం. ఏం చేసినా కారులో చలనం లేదు. హోటల్‌లోకి పరిగెత్తి సెంట్రీని పిలిచాడు. ఏదో అడవులనుంచి తప్పించుకున్న మనిషిని చూసినట్టు చూశాడు తిరుమలని. ఈ సమయంలో ఎవరూ బయటికి రావాలని ప్రయత్నం చెయ్యరు. సెంట్రీ అడగలేదు. అయినా అమ్మ పోయిందని చెప్పాడు. సెంట్రీ జాలిపడ్డాడు. కానీ కాలు కదపలేదు. హోటల్ కౌంటర్ దగ్గరకి పరిగెత్తి నైట్‌డ్యూటీ అసిస్టెంటు నల్లపిల్ల లిజా మీద కేకలు వేశాడు. వెంటనే మెకానిక్ కావాలన్నాడు. "పోనీ మరో కారు దొరుకుతుందా? ఎంత డబ్బయినా ఇస్తాను" ఇక్కడ 30 సంవత్సరాలు అమెరికాలో గడిపిన జీవితాన్నంతటినీ ఇస్తాను. పూర్ ఫెలో. ఆ అవకాశం ఏనాడో మించిపోయింది. ఈ ప్రయాణంలో

విలువ. ఆ సమయంలో తల్లి చచ్చిపోయిన నిస్సహాయత అతన్ని పిచ్చివాడిని చేసింది. కారుని కాలుతో తన్నాడు. కనిపించిన వాళ్ళందరినీ తిట్టాడు. అందరూ అతన్ని అర్థం చేసుకుని అతని తిట్లని భరించారు. అతని తల్లి చచ్చిపోయింది. ఆమె సమక్షానికి తీసుకెళ్ళే విమానం తప్పిపోయింది.

కారు మధ్యాహ్నం పదకొండు గంటలకు కదిలింది. అంతవరకు కప్పు కాఫీకూడా తాగలేదు. కారులో దూకి ఎయిర్‌పోర్టుకి దూసుకుపోయాడు. అక్కడ తెలిసిన విషయం విచిత్రంగా పిట్స్‌బర్గ్ ఎయిర్‌పోర్ట్ నుంచి ఆ రోజు బయలుదేరగలిగిన ఆఖరి విమానం తిరుమల ఎక్కవలసిందే. ఆ తరువాత మంచు వర్షంలో ఎయిర్‌పోర్ట్ రన్‌వే కూరుకుపోయింది.

ఎప్పుడు విమానాలు వెళ్తాయి?

ఏమో? ఎవరికీ తెలియదు.

ఇండియాలో ఈ ముప్పై ఏళ్ళలో అతను రాకపోతే ఆగిపోయేది ఈ ఒక్కపనే. మిగతా ఏ పనీ ఆగదు. తల్లికి సంస్కారం కొడుకు చెయ్యాలి. అది హక్కు. అది శాస్త్రం. అది యోగం. అది సుకృతం. ఆచార్యులవారికి ఆ హక్కు లేదు. పుత్రుడు చేయగా పురుషుడు చూడాలి. అంతే. మృత్యువు సమవర్తి. ఎవరి విషయంలోనూ ఏ పక్షపాతం చూపదు. బ్రతికుండగా మనుషుల్ని దూరంగా నిలిపిన ఆచారాలు, సంప్రదాయాలూ, ఆంక్షలూ అన్నిటినీ మృత్యువు జయిస్తుంది.

శ్మశానంలో వెట్టివాడే పవిత్రమైన అగ్నిసంస్కారానికి సమిధను అందించేది. మృత్యువు విముక్తి. ఆండాళ్ళు మొదటిసారిగా స్వేచ్ఛగా తల్లి శవం మీద పడి భోరుమంది. పెళ్ళి చేసుకున్న క్షణంలోనే తల్లి ఆదరణనీ, స్పర్శని, పలకరింతనీ, కావల్సినంత ఆశించింది ఆ పిల్ల. ప్రాణముండగా తల్లి ఇవ్వలేని ఆ అదృష్టాన్ని మృత్యువు యిచ్చింది. మృత్యువు ప్రేమమూర్తి. ఏడుస్తున్న కొద్దీ ఆండాళ్ళు మనసు తేలికయింది. ఇప్పుడే తల్లికి మరింత దగ్గరైనట్టు అనిపించింది.

మధ్యాహ్నానికి మళ్ళీ టెలిఫోన్‌లో తీగలు కదిలాయి. అమెరికానుంచి తిరుమల రావడం లేదు. మరో నలభై గంటల్లో ఏ పరిస్థితుల్లోనూ రాలేడు. ఆచార్యులవారు నవ్వారు. "వరదా! ఇంత పుణ్యాత్మురాలువి, కొడుకు చేతులమీదుగా వెళ్ళిపోయే ఆ కాస్త పుణ్యం చేసుకోలేదా?" అన్నారు భార్య చెవిలో.

కర్మకాండ ప్రారంభమైంది. ఆచార్యులవారు స్నానం చేసి తడిబట్టతో కూర్చున్నారు. ఎన్నిసార్లు నదిలో తనతో స్నానాలు చేశాడు? ఎక్కడ, తిరుమల? ఆ నాటి కర్మకాండ అంతా తిరుమలది. తను ఆ కొడుక్కి ప్రత్యామ్నాయం. అంతవరకు దగ్గరగా ఉన్న ఆండాళ్ళుని దూరంగా తీసుకుపోయాడు కూర్మయ్య.

ఆ వీధిలో అమ్మవారి ఊరేగింపు కూడా అంత వైభవంగా జరిగివుండదు. అంత ఘనంగా ఏర్పాట్లు చేయించారు పోలా పైడితల్లినాయుడు. ఆ తల్లికి ఎంతమంది ఋణపడిపోయారో. ఇందరి ఋణాన్ని ఆమె ముందు ముందు ఎలా తీర్చుకుంటుందో?

బుల్లిరాజుగారు, బుచ్చియ్యమ్మ, జయవాణి, కైకవశి, నవనీతం, పద్మనాభం ఊరంతా ఆ వీధిలో ఉంది. కానీ అంతమంది మధ్యా సుభద్రాచార్యులవారు ఒంటరి. ఆయన పక్కన ఆ క్షణంలో ఉండాల్సిన ఒకే ఒక వ్యక్తి లేడు. తిరుమల ఏం చేస్తున్నాడు? పిట్స్‌బర్గ్ ఎయిర్‌పోర్టులో ఓ మూల కూర్చుని తల్లిని గుర్తుచేసుకుని ఏడుస్తున్నాడు పసిపిల్లాడిలాగ.

జీవితంలో చాలా అదృష్టాలు ప్రపంచంలో ఎక్కడ వెదుక్కున్నా దొరుకుతాయి. జర్మనీలో, ఇంగ్లండులో, అమెరికాలో, సింగపూర్‌లో ఎక్కడయినా సరే. కానీ జీవితంలో విలువైన బాంధవ్యాల గుర్తులు కావాలంటే మనం మళ్ళీ ఆ రూట్స్ దగ్గరకే పోవాలి.

ప్రఖ్యాత షెహనాయ్ విద్వాంసుడు బిస్మిల్లాఖాన్ కాశీవాసి. ఆయన్ని అమెరికాలో నివాసం ఏర్పరచుకోవడానికి ఆహ్వానించారట. అన్నీ సమకూరుస్తామన్నారట. "అన్నీ యిస్తారు సరే, అక్కడ గంగానదిని ఇవ్వగలరా?" అన్నారట ఆయన.

అమెరికాలో అన్నీ దొరుకుతాయి. దూరమైన తల్లి ఆఖరిచూపు దొరకదు. మనసారా భోరుమనడానికి దుఃఖమనే ఐశ్వర్యం దొరకదు. ఇవి పోగొట్టుకున్నప్పుడే గుర్తుకొచ్చే విషయాలు కాశీ విశ్వేశ్వరుడికి కూతవేటు దూరంలో బతికే మహా సంగీత విద్వాంసుడికి గంగమ్మ తల్లి - మరి దేనితోనూ సరితూచలేని అలౌకికమైన అనుభూతి. ఆయన ఇప్పటికీ ఓ మారుమూల గల్లీలో నులకమంచం మీద కూర్చుని 'రామ్‌కలీ' పాడుకుంటూనే ఉన్నాడు ఆనందంగా. ఆ ఆనందాన్ని క్లింటన్ దొరగారి వైట్‌హౌస్ జీవితం ఇవ్వదు.

మరో 48 గంటల తర్వాత న్యూయార్క్ చేరాడు తిరుమల. ఈ 48 గంటలూ పిచ్చివాడిలాగా ఇండియా ఎలా చేరాలి? అన్న ఒక్క ప్రశ్ననీ పార్కింగ్ అసిస్టెంట్ దగ్గర్నుంచీ, లుఫ్తాంసా జనరల్ మేనేజర్ దాకా అడిగాడు. ఏభైసార్లు ఇండియా మాట్లాడాడు. వందసార్లు పాడ్‌ని పలకరించాడు. ఇక్కడ జరిగిందంతా రాఘవాచారిగారు చెప్తూనే ఉన్నారు.

ఇండియా ఎలా చేరాలని తిరుమల ఎవరినైనా అడగడం మరిచిపోయాడు. వాక్యం చివరికి వచ్చేసరికి భోరుమంటున్నాడు. అందరూ షాక్ అయారు. తిరుమల విచిత్రమైన 'డిలీరియం'లో పడిపోయాడు. చివరికి నైగేరియన్ ఎయిర్‌లైన్స్‌లో ఆఫ్రికా వచ్చి ఎమిరేట్స్ విమానంలో ఢిల్లీ చేరాడు. అక్కడినుంచి హైదరాబాదు. అక్కడినుంచి విశాఖపట్నానికి ఆ రోజు విమానంలేదు. టాక్సీ మాట్లాడుకుని అందులో కూలబడిపోయాడు.

సుభద్రాచార్యులవారు నాలుగోరోజు కర్మకాండకి వెళ్ళినప్పుడు వచ్చాడు తిరుమల. వరదమ్మకి సరైన ఫోటో ఏనాడూ ఎవరూ తీయలేదు. తను అమెరికానుంచి వచ్చిన కొత్తలో ఆండాళ్ళుని ఎత్తుకున్న ఫోటో ఒకటి తీశాడు. దాన్ని గుమ్మంలో చూడగానే కుప్పలాగా కూలిపోయాడు. ఆచార్యులవారు ఇంట్లో లేరప్పుడు. నవనీతం ఉన్నది. మాసిన గెడ్డంతో ఇరవైరోజులు జబ్బు, లంఖణాలు చేసిన మనిషి ఎలా ఉంటాడు?

తిరుమలని చూడగానే కంగారు పడిపోయింది నవనీతం. "చినబాబూ" అంది.

ఊబిలో కూరుకుపోతున్న వాడికి ఊతం దొరికినట్టు ఆమెను పొదివిపట్టుకుని పసిబిడ్డలాగా బావురుమన్నాడు.

ఆచార్యులవారు మరో గంటకి తడిబట్టలతో వచ్చారు. వరండాలో తిరుమలని చూశారు. మొదటిసారిగా ఆయన గుండె వణికింది. "ఆఖరి క్షణాల్లో అమ్మ నువ్వే వెళ్ళిపోయిందిరా, చిన్నా!" అన్నారు. అలానే స్థంభానికి చేరబడి దుఃఖం లోంచి బయటపడడానికి ద్వయమంత్రాన్ని ఆసరా చేసుకున్నారు ఆచార్లుగారు.

మిగతా అయిదురోజులూ శ్రాద్ధ విధిని కొడుకుతో జరిపించారు సుభద్రాచార్యులు. ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళి గోదావరిలో వరదమ్మ అస్థికల్ని నిమజ్జనం చేశారు. సపిండీకరణం పూర్తయింది. దానాలు ఘనంగా ఘనాతి ఘనంగా చేశాడు తిరుమల. అమ్మ పేరు చెప్పి గోమాతని లేదూడని సద్బ్రాహ్మణ్యుడి చేతిలో పెడుతుంటే "మీ అమ్మ పున్నామనరకం సుగమంగా దాటుతుంది బాబూ" అన్నాడు ఆశీర్వదిస్తూ. అదేమిటో తిరుమలకి తెలియదు. అమ్మ ఇంకా దూరమైపోతోంది. కళ్ళముందు తెరలు కట్టాయి.

ఓ రోజు ఉదయమే బయలుదేరి పద్మనాభం వెళ్ళి తండ్రితో స్నానం చేసి గోస్తనీతీరం, కుంతీమాధవస్వామి ఆలయం, ప్రస్తుతం పాడుపడిన పాత ఇల్లు చూశాడు. ఇంటిముందు కుంకుడు చెట్టు నీడలో కూర్చుని చిన్నపాటి జ్ఞాపకాలన్నీ వల్లెవేసుకున్నాడు.

వైకుంఠ సమారాధనకి దూరమైన వాళ్ళ పంక్తుల్ని వేరు చేసి అధరువుల్లో ఏలోటూ చెయ్యకుండా విందు చేశారు.

అయినా ఆ తల్లికి ఏం తక్కువ? మిగిలిన లోటల్లా కొడుక్కే. మరొకసారి జీవించే అవకాశం ఇచ్చి నాలుగుసార్లు డిట్రాయిట్‌లో లక్షల ఉద్యోగం ఇస్తే సమయానికి తల్లి సమక్షంలో ఉండగలిగే ఆ తృప్తినీ, ఆ క్షణాల్నీ నష్టపోతాడా?

ఏమో? ఈ ప్రశ్నకి తిరుమలనీ, తిరుమలలాంటి ఏ నేరమూ చెయ్యని వేలాదిమందినీ అడగాలి.

32

భార్య అర్ధాంగి. శరీరంలో సగభాగం. జీవితంలో అయితే ఇంకా ఎక్కువ భాగమే. అర్ధనారీశ్వరుడి భావనకి మూలం ఇదే భార్యలేని జీవితం సంపూర్ణం కాదు. మగాడు ఏ పనికైనా అనర్హుడే మోడులాగా జీవించడానికి తప్ప. ప్రజాభిప్రాయానికి తలవంచి భార్యని అడవులకి పంపిన శ్రీరామచంద్రుడి వంటి ఏకపత్నీవ్రతుడు కూడా పాత పెళ్ళాన్ని ఏదో రూపంలో పునరుద్దరించుకోవలసి వచ్చింది. కాంచన సీతని పక్కన ఉంచుకునే అశ్వమేధం చేశాడు. లేకపోతే పురుషుడికి ఆ అధికారం లేదు.

లౌకిక, సామాజిక కర్మకాండకే కాదు, పారమార్థిక సాధనకు సహధర్మచారిణి అగత్యం ఉంది. భార్యలేనిదే ఏ పితృకర్మకైనా పురుషుడు అనర్హుడు. అందుకనే శారీరకమైన లౌక్యం కోసం కాక, ధర్మార్ధ పరిరక్షణకే పురుషుడు పూర్వపు రోజుల్లో రెండో పెళ్ళికి సిద్ధపడింది.

వరదమ్మ లేకపోయాక సుభద్రాచార్యులవారి కథకి కాళ్ళూ చేతులు లేవు. ఏనాడూ అమెరికాకి వెళ్ళడం ఆయనకి ఇష్టంలేదు. ఇప్పుడిక దృష్టి కూడా అటు పోలేదు. రమ్మన్నాడు తిరుమల.

ఆచార్యులవారు నవ్వారు. "ఈ కట్టె లీలావిభూతిని విడిచి నిత్య విభూతిని చేరాలి. దానికి అమెరికా అయినా ఒక్కటే, అయోధ్య అయినా ఒకటే. నీ దారి నా దారీ కలవదు. నన్నిలా ఉండనియ్యి" అన్నారు.

అమ్మ పోవడంతో చాలా బంధాలు తెగిపోయినట్టనిపించింది తిరుమలకి. రెండు తరల్ అమధ్య అందమైన వంతెన స్త్రీమూర్తి. తండ్రిని ఒప్పించడం తిరుమలకి తెలీదు. నిరాశతోనే విమానం ఎక్కాడు. ఎక్కేముందు పరోక్షంగా వందమందికి నాన్నగారిని అప్పగించాడు. అందులో పోలా పైడితల్లి నాయుడు, బుల్లిరాజు, కైకవశి అంతా ఉన్నారు.

పెళ్ళిలో ఆడపిల్లని మెట్టినింటికి అప్పగిస్తూ ఇంట్లో పరిచారికల చేతులకీ పాలు రాసి పిల్ల చేతిని ఉంచుతారు. కొత్త ప్రపంచంలో ఏ ప్రాణి అవసరం ఆమెని ఓదారుస్తుందో, సేద తీరుస్తుందో అని కన్నవారి తపన. అది మెట్టినింటికి వెళ్ళాల్సిన ఆడపిల్ల విషయంలో. ఇక్కడ తిరుమల మెట్టినిల్లు అమెరికా. అక్కడినుంచి తిరిగి వచ్చే అవకాశం లేదు కనుక ఇక్కడ అంపకాల అగత్యం తప్పలేదు.

ఆచార్యులవారికి పెరుమాళ్ళ ఆరాధనకి కైంకర్యాన్ని సిద్ధం చేసుకోవడం కొత్తకాదు. మడిబట్ట ఆరవేసుకోవడం కొత్త. నళినాక్షమాల పెరిగిపోతే నల్లదారంతో అతుకులు వేసుకోవడం కొత్త. తీర్ధవటిని చేబూని "వరదా!" అని ఈ ఏభై ఏళ్ళు అలవాటైన పిలుపు పిలిస్తే వరద రాకపోవడం కొత్త.

కొడుకూ, కూతురూ దూరమైనప్పుడు ఆయన జీవితంలో తడుముకోలేదు. మనస్సులో వాళ్ళ ఆత్మీయతను వెదుక్కున్నారు. కానీ ఇప్పుడు ప్రతీ క్షణం ఇల్లాలి జ్ఞాపకాలు అడ్డం పడుతున్నాయి. అలవాటుగా కాల్చిన మూడో రొట్టెకూడా నా సంగతేమిటని అడుగుతోంది. నవ్వుకున్నారు ఆచార్యుల వారు.

జీవితంలో సాయంకాలమూ గడిచిపోయింది. ఇప్పుడిప్పుడు మసకచీకటి ఆవహిస్తోంది. రెండుసార్లు కళ్ళు కనిపించక వసారా తలుపుకి నుదురు కొట్టుకున్నారు. ఒక్కో రోజు ద్వయమంత్రం పఠిస్తూ ఆకలిని మరిచిపోతున్నారు. ఆకలి అవసరాన్ని గుర్తుచేసే సందర్భంలో వంట చేయడం మరిచిన విషయం గుర్తుకొస్తోంది. మంచినీళ్ళు గటగటా తాగి, మళ్ళీ పెరుమాళ్ళ ధ్యానంలో నిమగ్నమవుతున్నారు.

జీవితం లయ తప్పింది. భార్యపోయాక భర్త తన సొంత ఇంట్లోనే పరాయివాడు. తన అవసరాన్ని గుర్తుపెట్టే స్నేహితురాలు లేదు. బయటికి చెప్పలేకపోయినా సుభద్రాచార్యులవారు మరింత అంతర్ముఖులైపోయారు. కొడుకు పలకరింతలకి ఎదురుచూడడం మరిచిపోయారు. చూపుతోపాటు శ్రవణ శక్తి కూడా తగ్గింది ఇప్పుడిప్పుడు. ఆచార్యులవారితో ఆహారాన్ని పంచుకునే ప్రాణి మరొకటి ఆ

ఇంట్లో తోడయింది. అది ఓ పిల్లి. ఎక్కువ సందర్భాలలో ఇప్పుడిప్పుడు దాని కడుపే నిండుతోంది. చూసేవారికి ఆయన మంచి చెడ్డలు పరిశీలించే రాఘవాచార్యుల వంటి వారికి ఖాళీగా ఉన్న పాలగ్లాసు, శుభ్రంగా కడిగినట్టున్న రొట్టె పళ్ళెం తృప్తిని కలిగించేవి.

ఇలా ఎంతకాలం? తిరుమల, ఆండాళ్ళు చివరగా వరదమ్మా పోయాక సుభద్రాచార్యులవారు విశాఖపట్నంలో ఏం చేస్తున్నట్టు? ఏం చెయ్యాలో, ఏం చేస్తే తన బాల్య మిత్రుని మనస్సుకి ఉపశమనం కలుగుతుందో తెలీని బుల్లిరాజుగారికి ఈ ప్రశ్నకి సమాధానం తట్టింది. తట్టినదే తడవుగా విశాఖపట్నం పరుగున వచ్చారు. తనతోపాటు ఇన్స్పెక్టరు వడ్లమాని కామేశ్వరరావుని తీసుకొచ్చారు. కామేశ్వరరావు ఎందుకు? విషయాన్ని అరటిపండులా ఒలిచినట్టు చెప్పే సామర్ధ్యం కలవాడూ, ఏ సమస్యకైనా అతి సున్నితమైన పరిష్కారాన్ని చూపగలిగినవాడూ కనుక, పైగా ఆచార్యులవారిని ఒప్పించే భాష తన దగ్గర లేదు.

"విశాఖపట్నం వచ్చి చాలా దూరం చేసుకున్నారు మీరు. పిల్లల్నీ భార్యనీ. ప్రయత్నించినా వాళ్ళు ముగ్గురూ తిరిగి రారని మీ మనస్సు ఒప్పుకోవడంలేదు. తిరిగి వస్తారేమోనన్న ఆలోచన ఇక్కడ బలవత్తరంగా ఉంటుంది. పద్మనాభం పోదాం పదండి" అన్నారు బుల్లిరాజుగారు.

నవ్వారు ఆచార్లుగారు "అక్కడ మాత్రం ఏం ఉంది?"

"మీ చిన్నతనం ఉంది. ఆనాటి జ్ఞాపకాలున్నాయి. అంతకు మించి కుంతీ మాధవస్వామి ఉన్నాడు."

స్వామి పేరు వినగానే సుభద్రాచార్యులవారికి కళ్ళనిండా నీళ్ళు నిండాయి. "స్వామికి సేవలు బాగా జరుగుతున్నాయా?" అని పలవరించారు.

"లేదు. మీరు వెళ్ళాక నేనూ అటు వెళ్ళడం మానుకున్నాను. ఇప్పుడున్న అర్చకుడు ఆపద్ధర్మంగా చేస్తున్నాడు. ఓ కుంటుంబాన్ని వీధిన పారెయ్యడం ఇష్టంలేక నేనూ కళ్ళు మూసుకున్నాను" అన్నారు రాజుగారు.

"మీకు చెప్పవలసినవాడిని కాను. జీవితమంతా ఒకేలాగా సాగదు. మనస్సు మథనపడే సమయంలో మనస్సుకి ఉపశమనపరిచే గతంలోకి పారిపోవాలి. ముందుకాలం తక్కువ కనుక" అన్నాడు కామేశ్వరరావు.

నిజాన్ని ఎంత నర్మగర్భంగా చెప్పాడు. సాయంకాలంకూడా దాటిపోతోంది ఈ జీవితానికి. మిగిలిన ఆ కాస్త జీవితం పక్కవాడికీ, తనకి సమస్య కాకుండా చూసుకు వెళ్ళిపోవాలి. చూడాల్సిన వ్యక్తి, ధైర్యాన్నిచ్చే వ్యక్తి ఈ దేశంలో లేడు. మనిషి జీవితాన్ని అతని వానప్రస్థం చెప్తుంది. మధ్య వయస్సులోనే తల్లితండ్రుల్ని ఆఖరి వయస్సుకి నెట్టేసే సంతతి పెరుగుతోంది. నిట్టూర్చారు ఆచార్యులవారు. "పున్నామ నరకం, కొడుకు అవసరం మన పెద్దలు నిర్దేశించింది ఎందుకో తెలుసా రాజుగారూ ఈ కట్టెలోంచి ప్రాణం లేచిపోయాక ఈ కట్టెవల్ల సమాజానికి జరిగే హాని ఎక్కువగా ఉంది. పోయినవాడు చేసుకోలేనిది ఒకే ఒక్కటి మిగిలిపోతోంది. ప్రాణంలేని తన శరీరానికి సంస్కారం. అది అదృష్టం కాదు. బాధ్యత. సమాజం పట్ల బాధ్యత. పోయాక ఏ విధంగానూ చేసుకోలేని ఈ పని ఎవరు చెయ్యగలరు? జన్మనిచ్చిన కొడుకు. దానికి కర్మ సిద్ధాంతంతో వేసిన అందమైన పీటముడి పున్నామనరకం. పోయేవారికి తను పోయాక తనని పెట్టి పోషించిన ఈ గడ్డకి తనవల్ల ఏ కీడూ జరగదన్న నమ్మకం కొడుకు సమక్షం"

అదేలాగూ దక్కని వ్యక్తికి గొప్ప స్నేహితుడికంటే ముఖ్యులు ఎవరున్నారు? ఇప్పుడు అడగందే కళ్ళనిండా నీళ్ళు తిరుగుతున్నాయి ఆచార్యులుగరికి. రాబోయే అంతిమకాలంలో తనకా నమ్మకాన్ని కలిగించగల ఆప్తుడు. తమ ఊరికి ఆహ్వానిస్తున్నాడు. పోయాక జరగాల్సిన సంస్కారం కూడా బతికున్నప్పుడు మనిషి చూడాల్సిన సామాజిక బాధ్యతే.

"వస్తాను రాజుగారూ కానీ పద్మనాభం రాను. ఉండి స్వామిని సేవించుకోలేని స్థితి. పూవులు పూయని చెట్టని తెలిసికూడా పెరట్లో పెంచకండి" అన్నాడు.

మరోమాట మాట్లాడకుండా ఎగిరి గెంతేసి మాయమైపోయారు బుల్లిరాజుగారు. పోగొట్టుకున్న వస్తువు మళ్ళీ దొరికినంత ఆనందపడిపోయారు. ఆ వస్తువుని దక్కించుకునే ప్రయత్నం చెయ్యాలి.

పద్మనాభం ప్రాంతమంతా క్షత్రియులపుట్ట. ఆదరించడంలో ఆశ్రయం ఇవ్వడంలో జన్మతః సంస్కారాన్ని అనూచనంగా అందుకున్న కుటుంబాలు. మాట చెప్పిందే తడవుగా మేమంటే మేమని అంతా ముందుకొచ్చారు. ఆచార్యులవారిపట్ల ఇంత గౌరవ ప్రపత్తులు ఇంతమంది కున్నాయా అని ఆశ్చర్యపోయారు బుల్లిరాజుగారు.

ఆచార్యులవారు ప్రస్తుతం తన పని తను చేసుకునే స్థితిలో ఉన్నారు. అలా ఎక్కువ కాలం ఉండరు. ఆ దశలో ఆయనకన్నీ జరగాలి. జరిపించే పెద్దరికం, దక్షత ఉన్న కుటుంబాలు కావాలి. పాండ్రంగి సాగి మహదేవరాజుగారికి కబురు పంపించారు. విషయం నాలుగు ఊళ్ళలో పాక్కింది. కబురు రాగానే విజయ గర్వంతో బండి కట్టించుకుని పద్మనాభం వచ్చేశారు మహదేవరాజుగారు. తనతోపాటు కరణం గుడిమెళ్ళ సత్యనారాయణగారిని వెంటబెట్టుకు వచ్చారు.

"మీ ఊళ్ళో ఆచార్లుగారిని ఉంచుకోవాలి" అని ఆదేశించారు బుల్లిరాజుగారు.

ఊరిలో మూలవిరాట్టుని ప్రతిష్ఠ చేసినంతగా పొంగిపోయారు మహదేవరాజుగారు. మరి ఆచార్లుగారి ఆనుపానులన్నీ ఎవరు చూస్తారు?

"అదిగో వాడు" అన్నారు రాజుగారు గర్వంగా గుమ్మం వైపు చూపిస్తూ.

వెనక మండుతున్న ఎండలో సాతాని గురయ్య ముఖం స్పష్టంగా తెలియలేదు. గురయ్య అయిదున్నర అడుగుల మనిషి. సన్నగా, పంచెకట్టుతో వెలుగుమధ్య కలుపు చారలాగా మరో ప్రపంచం నుంచి వచ్చిన వాడిలాగా కనిపించాడు.

"వీడి ముత్తాతలెప్పుడో మునివారిపేట వచ్చి స్థిరపడ్డారు. నిజానికి మా ముత్తాతగారు దేవుడు రాజుగారు వీళ్ళకి చిన్న ఇనాం ఇచ్చి ఆదరించారని నాన్నగారు చెప్పేవారు. దేవుడు రాజుగారిని పొలంలో పాము కరిస్తే వీడితాత వైద్యం చేసి బతికించాడు. వీడినాన్న ఆ ఇనాంని తగలెట్టేశాడు. వీడు చక్కని మాలిష్ చేస్తాడు. ఒంటికి నూనె పట్టించి నదిలో కూర్చోపెట్టి కుంకుళ్ళతో స్నానం చేయిస్తాడు. ములుకుట్ల సదాశివదాసు పాటలు, ఆధ్యాత్మ రామాయణం పాడతాడు. ఏదైనా పని చెపితే అది చెయ్యందే మంచినీళ్ళయినా ముట్టుకోడు. ఆజన్మ బ్రహ్మచారి. అయ్యవారి కాళ్ళదగ్గరే పడి ఉంటాడు" అన్నారు.

లోపలికి వచ్చి సాతాని గురయ్య బుల్లిరాజుగారికి సాష్టాంగ పడిపోయాడు. స్ఫోటకం మచ్చలూ, నుదుట ఎర్రటి నామం, ముందు రెండు పళ్ళు ఊడిపోయాయి. ఏభయ్యో పడిలో ఉన్నాడు. ఎప్పుడూ నవ్వుతూండే ముఖం.

"ఇప్పుడు నమ్మకం కుదిరింది. ఆచార్లుగారిని మీ ఊరిలో ఉంచుతాను. బ్రాహ్మణ వీథిలో మంచి ఇల్లు చూడండి" అన్నారు రాజుగారు.

"ఆ పనీ చేసుకొచ్చాను. యనమండ్ర బుచ్చిరాముడు గారని పంచాయితీ స్కూల్లో తెలుగు పాఠాలు చెప్తారు. ఆయనకి సంతానంలేదు. తాతలు ఇచ్చిన మండువాలోగిలి ఆచార్లుగారికిస్తామన్నారు."

ఆ సాయంకాలమే బుల్లిరాజుగారు, సాగి మహదేవరాజునీ, సాతాని గురయ్యనీ వెంటబెట్టుకుని విశాఖపట్నం బయలుదేరారు. సుభద్రాచార్యులవారిని చాలా సంవత్సరాల క్రిందట కుంతీమాధవస్వామి కార్తీక బహుళ అమావాస్య దీపోత్సవానికి చూశారు మహదేవరాజుగారు. అప్పుడు రాజుగారికి పద్దెనిమిదేళ్ళ వయస్సు. ఆచార్యులవారిని చూసి తండ్రి వీపుమీద చరిస్తే మొదటిసారిగా నమస్కారం చేశారు.

"దారి ఇవ్వండి" అని ఎవరైనా అంటే ఆ రోజుల్లో ఛెళ్ళున చెంప పగలగొట్టే పొగరు ఆయనది.

ఆయన నడిచాకే ఆ దారిన ఎవరైనా నడవాలి. రజోగుణాన్ని నడినెత్తి వరకు కిరీటంలా ధరించిన మనిషి మహదేవరాజు. వయస్సు, అనుభవం సత్త్వాన్నిచ్చింది. ఇప్పుడు 'రామ' అంటే ఆయనకు కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతాయి. కేవలం ఎనిమిదేళ్ళు కాపురం చేసి పూసపాటిరేగ ఆడపడుచు, తన భార్య 'రామ' కేన్సర్‌తో కన్నుమూసింది.

ఆచార్యులవారి రెండు చేతులూ పట్టుకున్నారు మహదేవరాజుగారు. "పోగొట్టుకున్న రాములవారిని మళ్ళీ ఇంటికి తెచ్చుకున్న త్యాగరాజస్వామి ఆనందంలాంటిది నా ఆనందం ఆచార్లుగారూ. మా బుల్లిరాజుని చూసి ఎప్పుడూ ఈర్ష్యపడేవాడిని, ఇద్దరు దేవుళ్ళ రాజు అని. కుంతీ మాధవస్వామినీ, సుభద్రాచార్యుల వారినీ ఊరున నిలుపుకున్నాడాయన ఇన్నాళ్ళకి నాకో దేవుణ్ణి ఇచ్చారు. రండి. మా గుండెల మీద పెట్టుకు మీకు సేవలు చేస్తాము"ంటూ గురయ్యని వారి పాదాల దగ్గర పడేసి "వీడు మీ గరుత్మంతుడు. మీరేం చెప్పినా, ఏం చెయ్యమన్నా 'గగనానికీ, ఇలకూ దూరం' అనడం తెలీని సేవకుడు" అన్నారు మరోసారి త్యాగరాజస్వామిని గుర్తుచేసుకుంటూ .

ఇంత ఆప్యాయత ఏనాటి ఋణం? ఆచార్లుగారు కరిగిపోయారు.

కైకవశి, నవనీతం, సంజీవి, జయవాణి, విక్టోరియా, పోలా పైడితల్లినాయుడు, రాఘవాచార్యులు, గరుడా బంగార్రాజు అంతా రథోత్సవంలో జగన్నాథుడికి అంపకం పెట్టినట్టు బారులు తీరి నిలబడగా వడ్లమాని కామేశ్వరరావు జీపులో ఆఖరి మజిలీకి ఆచార్యులుగారు పయనమయ్యారు.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments

ఈ నవల గురించి కిరణ్‌ప్రభ టాక్ షో వినడానికి ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి.